Marko Nurmikolu, Minna Mättö ja Päivi Paavilainen

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 41/2025 vp)

Kuntaliitto kiittää talousvaliokuntaa asiantuntijalausuntopyynnöstä ja esittää kantanaan seuraavaa:

Esityksen tarkoituksena on toteuttaa yhden luukun periaatetta valtion ympäristöasioiden käsittelyssä uudessa Lupa- ja valvontavirastossa (LVV) ja edistää lupa-asioiden käsittelyn yhdenmukaisuutta ja sujuvuutta.

Kuntaliitto kannattaa esitettyä perusratkaisua eli yhdennetyn lupamenettelyn kumoamista, valtion yhteismenettelyn laajentamista sekä uutta yhdennettyä menettelyä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston ja LVV:n välillä.

Kuntien viranomaismenettelyjen osalta uusi ehdotettu laki ja yhdennetyn lupamenettelyn kumoaminen muuttaa kuntien ja valtion yhteistyörakennetta ympäristöhallinnossa. Kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten ja ELY-keskusten välillä on pitkään ollut erityinen yhteistyösuhde, joka on hyödyttänyt molempia viranomaisia. ELY-keskusten siirtyminen osaksi Lupa- ja valvontavirastoa on omiaan herättämään perustellun huolen tämän suhteen heikkenemisestä.

Olisi toivottavaa, että löytyisi muita yhteistyömahdollisuuksia, ettei alueelliset ja paikalliset ympäristöviranomaiset eriytyisi liikaa toisistaan. Yhteistyötä on pyritty kehittämään viime vuosina. Eri lakeihin tulee nykyiseen tapaan sisällyttää valtion viranomaisen velvoite tukea paikallisia viranomaisia.

Toimeenpanoon liittyviä huomioita sähköisen järjestelmän kehittämisestä

LVV toimii kriittisten raaka-aineiden asetuksen, nettonollateollisuuden asetuksen sekä uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön

CC BY

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

edistämisestä annetun direktiivin mukaisen yhteyspisteviranomaisena. Yhteyspisteviranomainen edellyttää kunnilta raportointia hankkeen lupahakemuksen vireilletulosta, hakemuksen täydelliseksi toteamisesta sekä luvan myöntämisestä. Yhteyspisteviranomainen edellyttää myös lupa-aikojen määräajoista sopimista. Tavoitetila valtiolla on, että nämä kaikki ylimääräiset hallintotoimet tapahtuisivat tietojärjestelmässä. Kuntaliitto huomauttaa, että tällaista toimivaa tietojärjestelmää ei ole olemassa, eikä ole tiedossa pystytäänkö sellaista lähiaikoina valtion toimesta kehittämään. Toimimaton ylimääräinen raportointi on omiaan hidastamaan ja monimutkaistamaan kuntien lupamenettelyjä.

Jo voimassa olevaa Red II -direktiivin kansallista toimeenpanolainsäädäntöä säädettäessä Luvat ja valvonta -palvelun toteuttaminen oli suunnitteluvaiheessa eikä sen käytännön toteuttamisesta, työllistävyydestä ja kustannuksista kunnille ollut vielä tarkkaa tietoa. Sittemmin on osoittautunut, ettei palvelu ole toteutunut tavalla, joka olisi kuntien viranomaisten toiminnan ja kuntien tietojärjestelmäkokonaisuuden kannalta tarkoituksenmukainen. Kunnille ei myöskään ole ollut saatavilla rahoitusta palveluun liittymiseen. Luvat ja valvonta -hankkeen aiemmissa vaiheissa ratkaisuja (mm. integraatioita) ei ole saatu toteutettua kuntien kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Haasteita on kuvattu ainakin Luvat ja valvonta -hankkeen väliarviointi -raportissa (31.8.2022), jossa on työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta toteutetun arvioinnin tulokset.

Valtion ja kuntien ympäristöhallintojen välille on suunniteltu pitkään toimivia yhteisiä sähköisiä toimintatapoja. Nyt on vaarana, että sähköisiä menettelyjä kehitetään ainoastaan valtion näkökulmasta. Rahoituksen puute on hidastanut kuntien tietojärjestelmien ja valtion Luvat ja valvonta -palvelun välisten rajapintojen rakentamista. Niin kauan kuin toimivaa rajapintaratkaisua kunnan järjestelmään ei ole, kunnan viranomaiset joutuvat erikseen kirjautumaan valtion viranomaisen käyttämään järjestelmään ja syöttämään sinne tietoja käsin. Tämä on kuntaviranomaisten näkökulmasta hallinnollista taakkaa ja siten kustannuksia lisäävää ylimääräistä työtä. Järjestelmän käyttöönotossa on myös ollut haasteita. Ehdotuksen vaikutusten arvioinnissa tulee huomioida myös tämän pykälän vaikutuksista kuntien viranomaisille ja varmistaa EU:n asetusten ja direktiivin mukainen riittävä resurssi kunnille.

Esityksen perustelujen mukaan YLP Digi –hankkeessa pyritään etsimään keinoja, joilla voitaisiin kannustaa kuntia liittymään Luvat ja valvonta –palveluun. Luvat ja valvonta -palvelusta on ilmeisesti edelleen tarkoitus kehittää kattava lupien digitaalinen hakukanava, jonka kautta hakemukset ohjautuvat kustakin luvasta vastaavalle viranomaiselle ja sen tietojärjestelmiin. Kyseistä palvelua on esityksen mukaan tarkoitus hyödyntää edelleen määräaikojen seurannassa, viranomaisten välisessä tiedonvälityksessä ja asioinnissa.

Vastaavanlaista sääntelyä liittyy myös kriittisten raaka-aineiden hankkeiden ja nettonollahankkeiden lupamenettelyihin.

Jos esimerkiksi käsittelyvaihetietoja lupahakemuksen käsittelytilanteesta joudutaan välittämään yhteyspisteviranomaiselle manuaalisesti (sähköpostilla tai kirjautumalla erilliseen portaaliin syöttämään tietoja), aiheutuu siitä työtaakkaa kunnan viranomaisille verrattuna siihen, että tiedot välittyisivät sujuvasti tietojärjestelmästä toiseen. Lisäksi turhaa työtaakkaa aiheutuu yhteyspisteviranomaiselle.

Kuntaliitto pitää välttämättömänä, että Luvat ja valvonta -palvelun rajapintaratkaisujen kehittäminen ja toteuttaminen myös kuntien järjestelmiin järjestetään ja rahoitetaan kohtuullisessa aikataulussa valtion varoista. Tämä on keskeinen edellytys sähköisen asioinnin sujuvuuden ja yhden luukun käyttökelpoisuuden toteutumiselle käytännössä. Myös Red III -direktiivi viittaa siihen, että jäsenmaiden tulee huolehtia toimivaltaisten lupaviranomaistensa resursoinnista (ml. sähköisen asioinnin edellyttämä resursointi).

SUOMEN KUNTALIITTO

Marko Nurmikolu
Johtava juristi